

Å være mor og asylsøker

Problemstilling: Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?

av

Marie Marcelle Jansen

Kandidatnummer 313

Bacheloroppgave Interkulturell linje

Veileder fordypning/linje
Svein Hammer

Veileder pedagogikk
Sonja Kibsgaard

Trondheim, april 2014

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskolen og er godkjent som en del av førskolelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR FØRSKOLELÆRERUTDANNING

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

Å være mor og asylsøker

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning s. 2
2. Teori s. 5
3. Metode s. 12
4. Drøfting s. 18
5. Avslutning s. 27

Litteraturliste s. 29

Vedlegg s.31

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

1. Innledning:

Begge informantene snakket om graviditeten som det punktet der de begynte å føle at de var mødre. Stern, Bruschweiler-Stern og Freeland (2000) basert på deres forskning på nybakte mødre, nevner at dette er en holdning som også går igjen hos deres informanter. At det å bli mor vanligvis ikke er stadfestes i ett øyeblikk, men heller er en pågående prosess som skapes om og om igjen under graviditeten og den første tiden sammen med barnet. Å bli mor endrer både måten kvinner ser verden på, og måten verden ser på henne. Hun er plutselig ikke bare seg selv, men seg selv pluss en som på samme tid er en sammenhengende enhet. Hva som er viktig i livet endrer seg fra fokus på seg selv til at barnet blir hovedperson. Kvinner opplever at nye krav blir stilt, både av barnet selv, og fra samfunnet rundt dem. Så kommer en situasjon hvor livet til barna og sine egne liv plutselig blir truet. Kanskje de eller mannen deres har vært politisk aktive og noen nå ønsker å drepe dem. Kanskje det har brutt ut krig og de plutselig blir kastet ut i en hverdag med gevær og bomber. Kanskje det har skjedd en naturkatastrofe og desperasjon har gjort at de ikke lenger er trygge i sitt eget land.

Det er mange grunner til at noen begynner å frykte for sitt liv. For å redde sitt eget og sine barns liv setter disse kvinnene ut på en reise til et land hvor de kan være trygge. Barna deres kan vokse opp uten vold og desperasjon. En del kvinner velger derfor å gjøre seg selv og sine barn til flyktninger fordi de føler at de ikke har noe annet valg.

1.1. Bakgrunnen for og valg av tema.

Jeg vokste opp med foreldre som jobber innenfor media og flerkulturalitet. Dette innebar blant annet både dokumentarer og Migrapolis (tv-serien), og jeg har vært så heldig å ha vokst opp med å møte mange ulike mennesker med ulike bakgrunner, og fortellinger om hvordan de kom til Norge., Mange av disse menneskene som kommer utenfra Europa, er kommet hit som flyktninger fordi det ikke er så mange andre grupper med mennesker som nå har adgang til landet. Dette skyldes at Norge har hatt stengte grenser siden 1975 (Bø, B. P. 2004)

Da jeg skulle velge hva jeg hadde lyst til å skrive oppgave om, slet jeg med å bestemme meg. Det eneste jeg visste var at jeg ville velge noe det ikke var blitt forsket mye på fra før. Jeg syntes mye var spennende, og hadde mange valgalternativer. Jeg snakket med moren min om dette, og vi kom inn på temaet morsrollen og at det er blitt forsket lite på dette. Det finnes en del forskning på oppdragelse, men lite om hvilke emosjoner og tanker som er

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse? »

knyttet til det å faktisk være en forelder. I barnehagen vil foreldre være de nærmeste samarbeidspartnere. Det å ha kjennskap til hvordan de opplever å være foreldre tenkte jeg kunne bli en aktuell oppgave å jobbe med.

1.2. Presentasjon av tema og problemstilling

Den første problemstillingen var «Hvordan endret asylsøkerprosessen morsrollen?» Intervjuene ble gjennomført med denne problemstillingen. Da jeg gjennomførte intervjuene, ble jeg opprørt over å høre hva disse kvinnene hadde gått gjennom under asylsøkerprosessen, spesielt ved asylmottakene. Jeg bestemte meg derfor for å endre problemstillingen til «Hvordan påvirker asylsøkerprosessen mødre?» da jeg ønsket å belyse mer hva kvinnene faktisk går gjennom i et nåtidsperspektiv. Dette er fortsatt en vid problemstilling.. Dette skulle bli en barnehagelærer-bachelor, ikke en oppgave knyttet til medisin eller psykologien. Jeg endte dermed opp med denne problemstillingen: « Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse? »

1.3. Avgrensing av problemstilling og begrepsavklaring

Når jeg i denne oppgaven skal diskutere asylsøkerprosessen, har jeg snevret den inn til kun den perioden de var i Norge. Grunnen til dette er årsaken til at noen er flyktning og hvilket land de har flyktet fra varierer i stor grad. Selv om kvalitative undersøkelser vanligvis ikke har generalisering som mål, og fordi det alltid vil være individuelle forskjeller, var jeg nysgjerrig på å se om jeg kunne finne noen elementer som alle mødrene nevnte på en eller annen måte. Dermed valgte jeg å prøve å finne det første punktet som alle disse kvinnene hadde til felles. Alle kvinnene har gått gjennom frykt for å miste livet, men årsakene til dette har vært ulike Noen eksempler på dette er krig, politisk uenighet og naturkatastrofe. Jeg valgte derfor å ha Norge som utgangspunkt. Dette gjør også at jeg har ekskludert flyktninger som kom hit gjennom FN, eller som har kommet hit av andre årsaker.

Jeg mener det er mange måter å være mor på, og enkelte ulike måter å bli mor. Jeg har dermed valgt å kun se på biologiske mødre, det vil si mødre som selv har født barna sine. Dette har jeg gjort fordi den litteraturen jeg fant om morsrollen hadde identifisert mødre på

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

denne måten, og jeg var litt redd for at oppgaven ville bli for stor om jeg skulle inkludere de andre former for mødre.

1.4. Presentasjon av oppgave.

Jeg valgte å ikke fokusere så mye på språk, siden dette er et av de temaene innenfor dette området som det er blitt forsket mest på, og jeg hadde lyst til å belyse andre temaer som ikke var blitt så belyst tidligere. Etter intervjuene endte jeg dermed med to hovedelementer som jeg tolket som det som hadde påvirket dem mest under denne prosessen. Denne oppgaven er tredelt; Først med temaet 'vold på asylmottaket', deretter 'mangel på anerkjennelse' hvor jeg kommer til å legge mye vekt på mødrenes oppfatninger og opplevelse av det som skjer. Til slutt kommer jeg til å bruke Bronfenbrenners teori om samfunnsøkologi til å begrunne mitt standpunkt om nødvendigheten av at barnehagepersonell har kjennskap til dette.

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

2. Teori:

Jeg vil nå komme inn på den teorien som legger grunnlaget for drøftingskapittelet. Som nevnt i innledningen, er oppgaven min tredelt. Teorien vil derfor også være tredelt for å kunne belyse hver del mer korrekt. På grunn av rammene til oppgaven så vil dette være en kort introduksjon til disse teoriene og tenkningen. Jeg vil heller ikke gå inn på de sidene av teoriene og tenkningene som ikke er relevant for oppgaven. Det første punktet jeg skal drøfte er disse mødrenes risikofylte situasjon knyttet til at det er mye vold på asylmottakene. For å belyse hvordan disse mødrene har klart seg i en ekstrem situasjon, skal jeg trekke frem begrepene «Resiliens» og «Opplevelse av sammenheng». Det andre punktet omhandler mødrenes opplevelse av mangel på anerkjennelse. Her vil jeg bruke Honnets anerkjennelsesbegrep og Foucaults maktbegrep for å belyse problematikken. Det tredje og siste punktet omhandler hvorfor jeg mener det er viktig at barnehagepersonell kjenner til denne problemstillingen. Her skal jeg trekke inn økologi-samfunnsteorien til Bronfenbrenner.

2.1. Å klare seg i en risikofylt hverdag

Som nevnt tidligere er disse mødrene i en risikofylt situasjon. Denne risikoen er flerfoldig, ved delvis å leve i omgivelser med en del vold, leve som offer for vold og leve med presset ved det å beskytte små barn fra trusselen om vold. Dette kommer i tillegg til den bagasjen disse mødrene kommer til Norge med som flykninger, det presset og usikkerheten det er å leve som asylsøker uten å vite om en får opphold eller ikke, samtidig som en ikke kan språket, kjenner kulturen eller har full kontroll på det som skjer. Den risikoen disse mødrene lever i er delvis fysisk, men også psykisk i forhold til sin mentale helse her-og-nå og når det kommer til den psykiske utviklingen disse kvinnene har. Jeg har valgt å trekke frem begrepene *Resiliens* og *Opplevelse av sammenheng* fordi jeg mener disse elementene kan belyse temaet samtidig som de utfyller hverandre. Resiliens er et kjent begrep knyttet til barn som vokser opp i risikofylte omgivelser, men som samtidig utvikler gode samhandlingsteknikker som gjør at de klarer seg positivt i hverdagen. Høyt utviklede sosiale evner kan for eksempel gjøre at barn knytter seg til andre voksenpersoner, som barnehagelærere, når foreldrene ikke gir dem nok omsorg. Selv om denne teorien er knyttet til barns utvikling, mener jeg den er relevant også i møte med kvinner som opplever en risikofylt situasjon som voksen. Resiliens handler om teknikker vi bruker for å hindre utvikling av psykiske problemer. Som nevnt tidligere er disse

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

mødrene i en situasjon hvor de er i fare for å utvikle psykiske problemer, og dermed blir det logisk å bruke denne teorien også på dem. Selv om resiliens er en anerkjent teori på teknikker for å hindre psykiske problemer, så har den også sine begrensninger. Resiliens omhandler teknikker som foregår i samhandling med andre mennesker, og den omhandler elementer som er mer medfødt enn lært i voksen alder. Siden jeg i denne oppgaven snakker om voksne kvinner mener jeg det er viktig å også belyse læringssiden av det. Derfor velger jeg å trekke inn opplevelse av sammenheng også, videre omtalt som OAS. OAS er en teori som blir nevnt en del i forskning på asylsøkere og flyktninger. OAS er en teori som berører en situasjon her og nå, mer enn gjentakende prosesser. OAS handler også om teknikker vi har lært i voksen alder. Det er også verdt å nevne at OAS går mer på prosesser hos enkeltindividet enn relasjonelle prosesser. Dette gjør at jeg mener disse to teoriene utfyller hverandre når vi snakker om mennesker i risikosituasjoner.

2.1.1 Resiliens:

Som nevnt er resiliens teknikker for å hindre utvikling av psykiske problemer. Det er ikke én gitt samling med teknikker, men mer en mengde ulike teknikker som hvert individ bruker på sin egen måte. Det vil si at for noen er resiliens teknikker som god humor i møte med utfordringer, eller de bruker intelligens til å skape enten en forståelse av hva som skjer eller til å skape et positivt element som gir glede og dermed dempe effekten av negative opplevelser. Gunnestad (2003) deler resiliens opp i tre ulike kategorier. Disse er teknikker knyttet til (1) noe utenfor menneske, altså foreldre, venner, tilknytning til samfunnet rundt; (2) elementer som er knyttet til barnet selv, som fysiske evner, temperament, utseende; og (3) elementer knyttet til emosjoner, som verdier, vennskap og håp. Det er verdt å nevne at Gunnestad også trekker inn OAS som et element under sin tredje kategori. Andre, som Borge (2012), sier at disse elementene henger sammen, men er ikke en del av det samme. Jeg har valgt å skille mellom resiliens og OAS i denne oppgaven, men ser at disse elementene henger sammen og at om man bruker en videre begrep av resiliens så kan det være naturlig å trekke inn OAS som en del av denne.

Resiliens blir ofte beskrevet som spenst eller motstandsdyktighet, og betyr ikke at menneskene er upåvirket av situasjonen eller kan være «nede» emosjonelt sett i en kortere tid. Det går derimot ut på å kunne komme seg ut av disse «nede» periodene, slik at det stresset du blir utsatt for når du er i en risikofylt situasjon eller hverdag, ikke knekker deg permanent.

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse? »

Som nevnt tidligere foregår resiliens i møte mellom individet og miljøet rundt (evt. omgivelsene), og i resiliensteori er det vanlig å snakke om tre forskjellige modeller for hvordan denne samhandlingen foregår. Dette er beskyttelsesmodellen, kompensasjonsmodellen og utfordringsmodellen (Borge, 2012). Beskyttelsesmodellen er elementer som har indirekte virkning og virker dempende i en risikosituasjon, slikt som elementet humor som nevnt tidligere. Å ha et godt humør og klare å se positivt og ha håp om at ting endrer seg er eksempler på positive strategier som gjør at det risikofylte ikke gjør så stor skade som det kanskje ellers ville ha gjort. Nettverk er typisk i kompensasjonsmodellen. I en situasjon hvor du mangler vesentlig kulturell informasjon for å kunne klare deg i hverdagen, vil nettverk med mennesker som kan gi deg slik informasjon kompensere for manglene. Utfordringsmodellen handler om at du gjennom å møte mange små risikofylte opplevelser kan bygge deg opp en resiliens over tid som gjør deg mer motstandsdyktig ved hvert nye møte. Denne modellen vektlegger hvordan små positive prosesser bygger på hverandre. Ved å få en positiv reaksjon ved ett tilfelle, øker det sjansen for å kunne klare seg bedre ved neste steg.

2.1.2: Opplevelse av sammenheng (OAS)

Som nevnt tidligere er OAS noe som er fundert i individet. Antonovsky, teoretikeren bak OAS, trekker frem tre komponenter i sin definisjon. Den ene komponenten er at det som skjer skal være *begripelig* for personen. Altså at den informasjonen en får, enten den er innenifra eller utenifra, skal være oversiktlig og strukturert og ikke preget av rot eller kaos. Dette punktet handler om at vi forstår det som skjer. Den andre komponenten er *håndterbarhet*, altså at menneskene føler de har det som skal til for å klare de kravene som de blir stilt ovenfor. Den tredje komponenten er *meningsfullhet*. Her legges det vekt på det emosjonelle aspektet, og at menneskene i risiko synes det er verdt å investere i det som skjer for å finne en løsning eller en måte å håndtere det på (Antonovsky, 2000).

2.2: Ønske om anerkjennelse

Det andre felles elementet som mødrene nevnte i intervjuene, var det å gå fra å være ressurssterke kvinner til ikke å bli stilt krav til. Begge mine informanter kom fra ressurssterke miljøer, de var utdannede og i sine hjemland bemidlet. Dette er ikke tilfelle for alle som

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

kommer hit. Samtidig kan det være at nettopp det at de kom fra ressurssterke hjem har vært med og belyse en problematikk som trolig gjelder majoriteten av asylsøker mødre som kommer til landet. Når selv kvinner som kan lese og skrive og har lang utdanning ikke blir anerkjent og stilt krav til, hva da med de kvinnene som er analfabeter eller har minimal utdanning når de kommer hit? For å belyse denne problematikken har jeg valgt å bruke Honnets definisjon og teori knyttet til anerkjennelse. Det er valgt fordi Honnets definisjon omhandler anerkjennelse som en aksept av hele menneske, med de sterke og svake sidene de har, samtidig som han trekker frem viktigheten av å stille krav til menneskene vi omgås. Denne definisjonen mener jeg passer til det mødrene snakket om. I Honnets anerkjennelsesbegrep nevner han hvor mye lettere det er å anerkjenne dem som ligner oss enn dem som ikke gjør det. Han påpeker også at når vi snakker om anerkjennelse ligger det makt i forhold til om vi velger å anerkjenne noen eller ikke. Derfor blir det naturlig å trekke frem Foucault, og hans tenkninger om maktdiskurs. Denne er spesielt vesentlig fordi asylsøker mødre gjør en fysisk reise fra en kultur der de er en del av den rådende diskursen som mødre, til å komme til en annen diskurs om hvordan mødre skal være, hvor de er i mindretall. Slikt sett vil Foucault og Honnet sine teorier her bygge på hverandre og belyse flere sider knyttet til ønske om det å bli anerkjent.

2.2.1: Honnets anerkjennelsesbegrep

Fundamentet i Honnet sin teori ligger i tesen om at alle mennesker har et ønske om å beholde og videreutvikle sin autentiske identitet. Dette får mennesker til når de blir anerkjent, det vil si bli til i verden. Fordelt på tre sfærer: den private, den rettslige og den solidariske, så handler det om at alle mennesker er likestilte, og at det en har å bidra med får plass og blir tatt imot. Honnet mener at når vi ikke anerkjenner hverandre utvikler mennesker en patologi, sykdomstegn som ensomhet og depresjon, og at disse patogenene ikke bare omhandler enkeltindividet men at de infiltrerer hele samfunnet. Slikt sett blir anerkjennelse ikke bare en teori som omhandler en dialektisk væremåte, men også at denne væremåten er grunnleggende for hele samfunnet vårt (Skoglund og Åmot, 2012).

Honnet sier at når vi ikke anerkjenner så er det en krenkelse, og at krenkelser kan ødelegge et menneskes selvbilde og autentiske identitet. Han trekker også frem at krenkelse på den annen side kan mane frem anerkjennelse. Den som ikke blir anerkjent vil da kjempe for anerkjennelse. Strand trekker frem hvordan krenkelse i et anerkjennende miljø kan være

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

positivt for mennesker, fordi nettopp i denne meningen til anerkjennelse skal det ligge en form for sosialisering. Sagt på en annen måte vil det si at mennesker både skal bli akseptert, men også sosialisert inn i et fellesskap. Her blir det altså en balansegang mellom å ha en vid definisjon på hva som er akseptert, altså et anerkjennende miljø, samtidig som en vet hvor grensen går for de sosiale rammene (Skoglund og Åmot, 2012). Det vil ikke si at kampen for anerkjennelse er enkel, tvert imot. Kampen kan være ubehagelig, fordi mennesker blir stilt spørsmål ved hvorfor vi gjør som vi gjør. Skal vi derimot kunne bli til i denne verden så er dette en nødvendighet. Ved å bli stilt spørsmål og krav til, ved å møte krenkelsen i et anerkjennende miljø, så vil mennesker kunne kjempe seg til anerkjennelse og dermed bli til i verden.

2.2.2: Foucaults maktbegrep

Foucault er en tenker mer enn en teoretiker, og jeg har derfor valgt å bruke begrepet tenkning videre i teksten. I forhold til oppgaven lar jeg meg inspirere av hans tenkninger knyttet til «normalitet». Hans tenkninger knyttet til dette er å undersøke hvordan «normaliteten» blir stilt spørsmål til når det kommer noe annerledes utenifra som ikke tilhører denne «normaliteten». Et eksempel er hvordan den «normale» morsrollen i en kultur ikke lenger blir automatisk akseptert som den eneste rette når det kommer mødre med andre kulturbakgrunner og andre definisjoner på den «normale» morsrollen. Her vil jeg påpeke at Foucault ikke snakker om en statisk, universell «normalitet», men at dette er prosesser som hele tiden endrer seg. Han trekker frem hvordan kunnskap og makt er uløselig knyttet til hverandre, og hvordan disse to er en del av en vekslende forhandling. Personer med kunnskap om hva som blir definert som «normalt» i øyeblikket vil ha makt over dem uten kunnskap om disse kodene, og de med makt vil kunne definere hvem sin kunnskap som er «normal». Dette vil si at selv om majoriteten har definisjonsmakt ved å være majoritet, så kan makt også komme fra en liten minoritet med mye kunnskap. (Nilsson, 2008/2009; Hammer, S. epost 2014). Et eksempel på det vil være når fysisk avstraffelse som disiplinering av barn ble forbudt. Her var det eksperter og politikere som lovbestemte at fysisk avstraffelse ikke skulle være lov, til tross for at majoriteten i Norge, bare noen år tidligere, mente at fysisk avstraffelse var greit (regjering.no3, 22.4.14).

Foucaults tenkning er hovedsakelig knyttet til å undersøke hvordan den gjeldende «normaliteten» reagerer på denne vekslingen mellom kunnskap og makt. I denne oppgaven

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

undersøker jeg minoriteters møte med en gjeldende «normalitet». Det som kommer frem hos mine informanter er derimot en tanke om en gjeldende «normalitet» og hvordan de blir møtt av en ny gjeldende «normalitet», som er det som skjer i kulturelle møter. Slikt sett vil ikke oppgaven være helt i tråd med Foucaults tenkninger, men prosessene er så like at jeg velger å dra inspirasjon fra dem til å belyse hva disse kvinnene opplevde da de ble asylsøkere.

2.3: Barnehagepersonalets kunnskap.

Grunnen til at jeg velger å ta i bruk Bronfenbrenner sin økologiske modell er at den ser både på hvordan enkeltindividet samhandler med sine miljøer, men også på hvordan disse miljøene samhandler med hverandre. (Bronfenbrenner, 1994). Oppgaven min ser på disse kvinnene i ett bestemt miljø, asylmottaket, med øynene til en fra et av deres andre miljøer, barnehagen. Oppgaven går også inn på hvordan barnehagesamhandlingen kan påvirke asylmottaksamhandlingen.

2.3.1: Bronfenbrenner sin økologiske teori.

I Bronfenbrenner sin modell snakker han om fire systemer i samfunnet; mikro, meso, ekso og makro. Tid eller chronos er blitt et femte system i noe av litteraturen hans (Evang, 1991; Bronfenbrenner, 1994). Mikrosystemet omhandler meg som individ og mitt møte med ulike kulturer som jeg kan ta og føle på. Dette betyr at hvert individ kan ha flere ulike mikrosystemer. For ett barn er familien ett mikrosystem. Barnehagen blir et annet mikrosystem. For asylsøkerbarn blir asylmottaket ett mikrosystem. Mesosystemet er når de ulike mikrosystemene begynner å samhandle. Det vil si at i et foreldremøte så er det to av barnas mikrosystemer som begynner å kommunisere og satt i et nytt system. Det behøver ikke å være kun to mikrosystem om gangen. Om et barn i barnegruppen har gått til en logoped for å få støtte til språkutviklingen, og logopeden og foreldrene og barnehagen har et møte sammen om utviklingen til barnet, blir dette et eksempel på mesosystemet, fordi de representerer barnas mikrosystem hver for seg. Eksosystem er når mikrosystem interagerer med systemer som ikke er mikrosystem, men hvor begge systemene påvirker individet. For asylsøkerbarn vil utlendingsdirektoratet (UDI) være et eksempel på et system som påvirker dem og hverdagen deres, men som ikke er en del av deres mikrosystemer. Selv om asylsøkerbarn har mulighet til å bli intervjuet som en del av asylsøkerprosessen, er det sjelden

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

dette skjer. Når UDI tar kontakt med asylmottaket så vil dette være et eksempel på et eksosystem. Makrosystemer er den overordnede kulturen som preger alle de andre systemene. Enkelt sagt kan vi si at den omhandler kulturell diskurs og hvordan denne påvirker det som skjer i de andre systemene. De to informantene i oppgaven var asylsøkere kun litt over ett år, og derfor velger jeg å ikke gå inn på kronosystem, som er hvordan systemer endrer seg over tid. Jeg kan tenke meg at denne kunne vært relevant med andre informanter, men dette får heller bli i en annen oppgave.

Det andre elementet som er sentralt i den økologiske modellen, er tanken om at positivitet i ett mikrosystem vil føre med seg positivitet i andre mikrosystem. Fordi vi i denne modellen også ser på hvordan systemene interagerer med hverandre, kan en undersøke hvordan de kan påvirke hverandre. I den økologiske modellen kaller de interaksjonen et individ har med miljøet sitt for proksimal prosess, og de ulike proksimale prosessene henger sammen. Det vil si at om du har en positiv proksimal prosess i et mikrosystem så vil dette smitte over på de andre mikrosystemene. Disse ulike systemene står i forhold til hverandre, ikke nødvendigvis med hverandre i mesosystemer, men gjennom individet. Et annet element av denne proksimale prosessen er at den er preget av gjensidighetsprinsippet. Det vil si at begge parter kan påvirke hverandre.

«Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

3. Metode:

3.1. Metodevalg:

Siden jeg har valgt å skrive om mødres oppfattelse av morsrollen, ble det naturlig å velge et kvalitativt intervju som metode. Grunnen til dette var at en side av den kvalitative forskningen nettopp er å finne ut av menneskers opplevelser knyttet til gitte sider av livene deres. I motsetning til store, «nøytrale» tall, så vil den kvalitative metoden prøve å se på menneskets subjektive oppfatning. Det var også viktig for meg i denne oppgaven å la stemmen til disse kvinnene komme frem, siden det er de som best kjenner sin egen opplevelse. Intervju som metode handler om at intervjuobjektene selv skal få ordlegge seg om et gitt tema.

Intervjuet kan være strukturert på ulike måter, de kan være både åpne og lukkede (Dalen, 2011). Et åpent intervju vil si at du som intervjuer lar den som blir intervjuet bestemme hva som det skal snakkes om innenfor et vidt tema, som for eksempel det å være mor. Her vil intervjueren være helt avhengig av å kunne få intervjuobjektet til å åpne seg og stole på dem. De vil heller ikke kunne ha kontroll over hva slags informasjon de vil ende opp med. Bachelor oppgave er en relativt kort oppgave, og dermed synes jeg det vil det være for lite strukturert å bruke åpne intervju. Lukkede intervju på den andre siden, som ligner mer på spørreskjema, var jeg redd ville være altfor styrende. Dermed endte jeg opp med å bruke halvstrukturert intervju. Det vil si at jeg hadde et konkret tema jeg ville snakke om, det å være mor når du også er asylsøker, samtidig som at jeg hadde noen spørsmål om del-emner jeg var spesielt interessert i. Ellers skulle informantene være frie til å snakke om de temaene de syntes var viktig, innenfor de bestemte rammer.

Den første problemstillingen min var «Hvordan endrer asylsøkerprosessen morsrollen», og intervjuene ble gjennomført med denne problemstillingen. Etter å ha gjennomført intervjuene og hørt hva kvinnene fortalte fra sin tid på asylmottakene ble jeg mer nysgjerrig på det, og bestemte meg for å snevre oppgaven inn med fokus på dette. Jeg har fortsatt brukt de originale intervjuene som rådata for den nye problemstillingen som er «Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

3.2 Meningsfortolkning:

Hovedmotivet bak å velge en fenomenologisk metodetolkning var å finne den grunnleggende meningen i en opplevelse (Postholm, 2011). Dette er det deler av problemstillingen min går ut på. Dette er knyttet til balansen mellom generalisering av temaene mødrene brakte opp, som bekrefter at dette er et tema som bør undersøkes, og det subjektive som alltid følger kvalitativ forskning. De historiene disse mødrene har fortalt er deres egne historier og hver enkelt er unik, selv blant de som er i den samme situasjonen som dem selv. På samme tid handler fenomenologien om å undersøke om disse mødrene har noe til felles som kan belyse én side ved det å være asylsøker og mor i Norge.

3.3 Valg av informanter:

Oppgaven går ut på å undersøke hvordan asylmottak påvirker mødre. Gruppen med aktuelle kvinner var begrenset, fordi det måtte være kvinner som hadde gjennomført asylsøkerprosessen her i Norge, og bodd på et asylmottak i mellomtiden. Moren min har en del kontakter i innvandremiljøet og jeg bestemte meg for å spørre dem. Begge er kvinner som har vært i landet i over 15 år, og har bakgrunn fra forskjellige land i Midtøsten. Informant 1 tilbrakte 15 måneder på forskjellige asylmottak, 2 av dem etter at oppholdstillatelse var innvilget. Informant 2 tilbrakte 7 måneder på asylmottak.

3.4. Gjennomføring av intervjuene:

Jeg hadde aldri gjennomført et intervju før, så jeg tok et prøveintervju med moren min dagen før det første intervjuet. Intervjuguiden var godkjent av veilederne mine på forhånd, men jeg gjennomførte dette prøveintervjuet både for å teste opptageren og for å få tips til hvordan jeg skulle oppføre meg under et intervju. Jeg er glad for at jeg valgte å gjøre dette, siden moren min, som har vært tv-journalist som en del av sin yrkeskarriere, gav meg gode tips i forhold til kroppsspråk, stemmeleie og hva slags tilbakemeldinger jeg skal gi. Spesielt var det viktig å ikke gi tilbakemeldinger som gjør deg for emosjonell og nær informant. Dette kan nemlig gi informantene dine signaler om at det er visse temaer som de ikke kan snakke om fordi jeg som intervjuer ikke vil takle å høre om dem.

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

Det ene intervjuet hadde jeg hjemme hos den ene informant, det andre ble gjennomført over Skype. Jeg fikk gjennomført ett intervju like etter jul og ett i februar.

Begge intervjuene ble gjennomført på norsk uten bruk av tolk.

3.5. Forskerrollen.

Som nevnt tidligere snakket moren min og jeg en del om at det var viktig at jeg signaliserte at jeg kunne takle den informasjonen informantene mine kom med. Dette handler om min engstelse knyttet til det å være forsker. Engstelse i forskerrollen vil si at jeg kommer i en situasjon hvor jeg ikke vet hvordan jeg skal reagere og dermed unngår den (Dalen, s. 19-20 2011) Spesielt når informantene begynte å prate om volden på asylmottakene merket jeg min egen engstelse. Jeg ville på den ene siden trøste, samtidig som at jeg ville vise jeg var sterk nok til å takle den type informasjon som er en del av det å forske innenfor de humanistiske feltene. Når du undersøker elementer knyttet til mennesker har du ingen garanti for hva som vil komme og hvordan de vil reagere. Dette er en del av det å velge intervju som metode. Det var altså viktig for meg å prøve å fremstå som rolig og kontrollert, og å ikke bli for nær og emosjonell den informasjonen jeg fikk tilgang til under dette prosjektet.

Et annet element som var viktig for meg var å være åpen for å ta imot det som kvinnene kom med når det gjaldt elementer knyttet til temaet som var viktig for dem. Intervju to ble gjennomført nesten to måneder etter intervju nummer en av diverse praktiske grunner, og dette førte til at det første intervjuet preget meg i forhold til informant 2. Jeg prøvde å være åpen ovenfor det hun snakket om, men jeg kan nok ha blitt mer fokusert på de områdene informant 1 hadde snakket om tidligere og dermed ubevist avvist andre elementer.

3.5.1. Nærhet og distanse.

Nærhet innenfor kvalitativ forskning handler ikke bare om engstelse, men også om at du som forsker skal være kritisk og vurdere den informasjonen som kommer frem under forskningen (Postholm, s. 161-162, 2011). Kritisk vurdering må balanseres i forhold til det å se saken fra informantenes sin side. Du må stole på at det de sier er korrekt, samtidig som du er bevisst at informasjonen som kommer frem er en subjektiv tolkning. Jeg valgte å intervju to mødre med førstehåndsinformasjon om hvordan det er å være asylsøkermor fordi jeg ville prøve å

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

unngå en annenhånds fortolkning av en fortolkning. Det betyr også at mine informanter er emosjonelt knyttet til den historien de forteller, og har liten distanse til det. Dermed blir det ekstra viktig at jeg er bevisst denne distansen. Selv om jeg skal behandle informantene mine med respekt og det de forteller som en viktig kilde, må jeg også være kritisk og mer objektiv i min egen fortolkning.

3.6 Forforståelse:

Før man begynner en undersøkelse som min, er det viktig å være så bevisst sin egen forforståelse som en kan. Som nevnt i innledningen har jeg vokst opp med en del innvandrere med asylsøkerbakgrunn i min foreldres vennekrets. Interessen for asylsøkere ble forsterket når jeg i første året på studiet fikk tilgang til forskningen til Kampman, som undersøkte temaet asylsøkerbarn. Et av elementene han fortalte masteroppgaven sin var at han ikke fikk lov til å intervju asylsøkerbarn. Dette mente han hemmet forskningen fordi stemmen til dem han forsket på dermed ikke kom frem. Jeg er helt enig at det var synd, og at om du skal forske på en spesiell målgruppe så er det viktig at deres ord kommer frem så mye det lar seg gjøre.

Etter at jeg gjennomførte intervjuene, opplevde jeg en annen forforståelse jeg hadde hatt ovenfor denne gruppen. Det var at jeg nok stakkarsliggjorde dem til en viss grad. Medieoppslag, der det for det meste skrives om hvor vanskelig det er å være asylsøker, og min egen utdanning, som fokuserer på hvor vanskelig det er å komme til en ny kultur og hvor tung bagasje disse kvinnene har, gjorde at jeg ikke hadde tenkt over hvor ressurssterke disse kvinnene også er. Jeg burde det, spesielt med tanke på min bakgrunn. Det å snakke om denne gruppen på så forskjellige stadier, på den ene siden kvinner når de er asylsøkere eller nettopp har fått opphold og på den andre siden når de har vært her i 10 år, 20 år eller helt opptil 30 år, gjorde nok at jeg glemte at det er snakk om de samme menneskene.

3.7 Validitet og Reliabilitet:

Validitet handler om at dataene jeg innhenter er relevante ut i fra problemstillingen, og reliabilitet er at kildene er pålitelige (Dalland, 2012). Jeg valgte som sagt den problemstillingen jeg har fordi jeg ville at mødrenes historier skulle komme frem så godt det lar seg gjøre. Det vil selvfølgelig alltid være en fortolkningsprosess, men det er viktig for meg

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

at de som det blir forsket på blir hørt. I forhold til spørsmålene jeg stilte er jeg klar over at siden jeg har endret problemstilling så kan det hende jeg ville fått andre svar. På den andre siden så endret jeg problemstilling basert på de svarene jeg fikk fra dem under intervjuet og min tolkning av dem.

Når det gjelder metode har intervju den fordel at en har større muligheter til å sjekke om informanten har forstått spørsmålet enn ved for eksempel spørreskjema. Det vil alltid kunne stilles tvil om dere legger det samme i spørsmålene. Derfor er det viktig at intervjuer ikke er redd for å spørre informanten om han eller hun forstår, for å kunne gjøre ting så klart som mulig. Jeg har søkt tillatelse fra NSD, og her søkte jeg også om å beholde lydfilene til prosjektet skulle avsluttes ved innleveringen av oppgaven. Dette ble innvilget. Jeg har derfor hatt mulighet til å gå tilbake til lydfilene og dobbeltsjekke om det jeg har transkribert faktisk er korrekt. For meg var dette viktig for å kunne øke oppgavens reliabilitet fordi man kan høre feil første gang.

3.8 Transkribering:

I transkriberingen valgte jeg å bruke en blanding av bokmål og kvinnenens egen uttale. Dette var fordi jeg ønsket å understreke betydningen av at det var kvinnenens egne stemmer som kom frem i oppgaven. Til tross for dette, er det forskjell på skriftspråk og talespråk. Jeg har derfor valgt å gjøre noen ord om til bokmål istedenfor direkte fonetisk for å gjøre det lettere å lese. Jeg har også valgt å utelatte «eh» er og pauser, med mindre jeg tolker dem som vesentlig for formidlingen.

3.9 Personvern:

For å sikre informantenes personvern siden jeg i oppgaven regnet med å få indirekte personidentifiserende informasjon, bestemte jeg meg for å søke tillatelse hos NSD, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. Indirekte personidentifiserende informasjon er ikke informasjon som navn og alder, men elementer som etnisitet, opprinnelsesland og varighet av opphold i Norge, som kan til sammen identifisere disse kvinnene. Det at jeg kanskje ville få tilgang til slik informasjon gjorde at jeg måtte være ekstra bevisst i forhold til anonymiseringsprosessen. Informantene er anonymisert i oppgaven.

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

Jeg fikk tillatelse rundt to uker etter søknad og begynte da å lete etter kvinner jeg kunne intervju.

3.10. Utvalg og analyse av data

Det var under det første intervjuet at jeg bestemte meg for å bytte problemstilling. Årsaken var at jeg syntes informasjonen om vold på asylmottak var viktig for andre barnehagelærere. Samtidig ble jeg opptatt av hvordan informantene ble møtt av andre, og hvordan så ressurssterke kvinner ble undervurdert. Da jeg begynte å arbeide med disse to intervjuene, hadde jeg allerede bestemt meg for to kategorier jeg ville jobbe med: «Vold på asylmottak» og «Ønske om annerkjennelse». Etter at jeg hadde valgt disse to kategoriene leste jeg meg opp på teori knyttet til dem. Da oppdaget jeg at lite av dette hadde direkte med barnehagen å gjøre, og som nevnt i innledningen så er dette en bacheloroppgave knyttet til min utdanning som førskolelærer. Samtidig mente jeg at disse elementene var det viktig at barnehagepersonalet hadde kjennskap til. Jeg fikk tips av en av veilederne mine om Bronfenbrenners økologiske teori, og bestemte meg for en egen kategori hvor jeg prøvde å svare på «Hvorfor bør barnehagepersonalet ha kjennskap til dette?»

4. Drøfting:

4.1. Vold på asylmottaket.

Det elementet jeg var minst forberedt på da jeg intervjuet disse mødrene var all volden og bråket på asylmottaket. En av reaksjonene mine da jeg hørte dette var en form for benektelse, selv om jeg prøvde å ikke vise dette utad. Jeg tenkte at dette nok hadde med tidspunktet å gjøre når disse kvinnene kom til Norge og at det selvfølgelig ikke var slik i dag. Da jeg begynte å lese meg opp på temaet gikk det opp for meg at den hverdagen disse mødrene beskrev, stemte med tallene gjort om vold på asylmottak, og at det faktisk er logisk at dette temaet fikk så stor plass når de fortalte meg sin historie som asylsøker mødre. Når jeg snakker om vold snakker jeg både om å være offer for fysisk vold, være offer for verbal vold og å være vitne til vold, enten denne er verbal, fysisk eller begge deler. Det er et viktig poeng å trekke frem at det å være vitne til vold, og leve i frykt over at man skal bli offer for vold, kan være like truende og skadelig psykisk og emosjonelt som det å være offer for fysisk vold (St. Olavs Hospital universitetssykehus i Trondheim, divisjon Psykisk helsevern, avdeling Brøset [St. Olavs hospital] 2008; Råkil (red), 2002)

Men, der som vi kom på asylmottak, der jeg var veldig fokusert på å beskytte mine barn, for ikke å bli utsatt for vold. Blir ikke, kommer ikke i krangler med andre. Og hvordan føle, når man er i asylmottak du har ett eller to rom på et asylmottak, og det er kanskje mange blokker, mange rom, hver rom bor en mann fra et land som du ikke har kjennskap til kulturen, du har ikke kjennskap til språket, folk snakker ulike språk, [...] Mannfolka sitter, røyker, den gang røyke ikke var forbudt, de røykte, de sitter med beina oppå bordet, ofte det blir krangel med hverandre om hvilke tv-program man skal se på voksen. Og det er forskjellige aldersgrupper, tiden var det. [...] Det sitter enslige menn fra forskjellige land. De er sint, de er redd, de er usikker for opphold. De har lite penger. De samler seg, de savner familien sin, ofte veldig lett blir voldelig, ofte en vil ha makt, ha makt over andre. Det er en lapskaus av vold, av porno, av røyk av alt mulig, og du skal beskytte dine barn i den. [...] men fokuset var å beskytte barna i det som skjer i miljøet og bare gi dem kjærlighet for eksempel hvis det var krangler med en gang ta barna på rommet. – Informant 1.

I 2006/2007 var det et prosjekt knyttet til de ulike asylmottakene i Norge for å kartlegge utbredelse av volden blant asylsøkere. Under dette prosjektet ble det registrert 189 tilfeller av vold fordelt på 135 mennesker. Her er det viktig å nevne at dette tilsvarer omtrent 1% av alle asylsøkere på registreringstidspunktet. Imidlertid er det i hovedsak voldutøvelse som er blitt vurdert som moderat til alvorlig som er blitt rapportert. Mild former for voldutøvelse, som heftig krangling, er ikke regnet med i denne statistikken. Dette er vesentlig fordi selv om voldsutøvelsen heftig krangling blir dømt som mild, så påvirker den miljøet og asylsøker mødre. I sitatet trekker informant 1 frem hvordan krangling ble en form for

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

varsellampe for å trekke barna unna, og dermed ble kranglingen styrende for hverdagen deres.

I forhold til det å være mor og være på asylmottak fortalte begge informantene om hvor stort fokus de hadde hatt på å skjerme barna sine. I tillegg til informant 1, som hadde tre sønner, hvor hun trakk dem unna så fort det ble krangling, nevner informant 2 også skjermingen når det kom til vold; «Det er det verste om hun [datteren] ser». Denne tilnærmingen blir her helt unik knyttet til det å være foreldre på asylmottak. Selv om det voldelige miljøet nok påvirker alle beboerne, er dette med å skjerme andre mennesker et fokus som ligger hos de som faktisk har noen å skjerme. Dette blir altså noe ekstra de må bruke energi på, og et ekstra element foreldre, eller andre som har omsorg for noen på et asylmottak, må ha kontroll over.

Basert på tallene fra St. Olavs Hospital-undersøkelsen (2008) ser vi at ca 90 % av de som utfører volden er menn. Når vi vet at 70-80 % av alle voksne flyktninger i 2009 var menn (regjeringen.no, 5.4.14), er det logisk at ofrene for denne volden statistisk sett også er menn, som tabellen «Tabell 4: Mål for aggresjonen» (St. Olavs Hospital) viser. Vold der kvinner, enten ansatte eller beboere, er ofre er oftest av den verbale typen.

Tabell 4: Mål for aggresjonen

Mål for aggresjonen	N	Prosent av det samlede bildet	Prosent av innsendte skjema
Personale, Mann	64	24,4 %	33,9 %
Medbeboer, Mann	54	20,6 %	28,6 %
Personale, Kvinne	40	15,3 %	21,2 %
Ting/Gjenstander	36	13,7 %	19,0 %
Andre	28	10,7 %	14,8 %
Beboeren selv (Selvskading)	25	9,5 %	13,2 %
Medbeboer, Kvinne	9	3,5 %	4,8 %
Ingen/Ingenting	6	2,3 %	3,2 %
Total	262	100 %	138,7 %

Likevel skjer det at kvinnene også blir ofre for fysisk vold, slik en av mine informanter var. Denne informanten anmeldte ikke overgrepet. Siden vi vet at det er mange mørketall knyttet til overgrep (regjering.no2, 9.4.14) er det også mulig å tenke seg at det er høye mørketall også blant asylsøkere. Slikt sett vil det være et spenn blant asylsøkermødre, fra de som lever i et veldig aggressivt miljø der frykten oppleves like truende som den fysiske volden, til mødre som bærer på å ha blitt angrepet fysisk eller voldtatt på asylmottakene. Til tross for en historie preget av vold og aggresjon, var de mødrene jeg møtte to godt integrerte og produktive kvinner som ikke hadde latt seg knekke, slik det er beskrevet i resiliens teorien. Et annet funn knyttet til volden, var at disse kvinnene brukte mange av de samme teknikkene for å klare seg gjennom hverdagen som det vi ser hos barn som vokser opp i risikofylte miljøer. De jobbet for å skape seg en *opplevelse av sammenheng* (kalt OAS i resten av teksten).

Et element begge informantene nevner er fokuset på barna. Det var viktig å finne på aktiviteter sammen med barna. Begge informantene nevnte betydningen av å ta dem med ut i hagen når de kunne det. Her ser vi på et vis en fordel asylsøkere som er mødre har. Et av

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

elementene til OAS er nettopp det å være emosjonelt investert i det som skjer. Det er tydelig at begge informantene var, og er, emosjonelt investert i barna sin velferd. Dette ser vi også i hvor fokusert de var på å skjerme barna., Selv om dette krever energi, gir det også et fokus, noe konkret å fokusere på utenfor seg selv. Informant 1 beskrev det slikt:

Man spør seg hva skal jeg gjøre, og samtidig denne maktløshet den fordi når jeg var i [hjemlandet] jeg hadde mange roller. Jeg var lærer, jeg var mor, jeg var søster, jeg var nabo, jeg var tante, jeg var datter, jeg var alt. Plutselig man reiser til Norge, jeg blir ingenting. Du er ikke søster, du er ikke datter, du er ikke tante, du blir ingenting. Og til og med i ditt land, for eksempel i mitt land i [hjemlandet] jeg kunne skrive i aviser, jeg var lærer, jeg var veldig flink i litteratur, og plutselig, jeg kom til Norge og jeg kunne ikke spørre om et glass vann for mine barn. Jeg kunne ikke språket, jeg ble ingenting. Det eneste jeg hadde denne morsrolle. Å beskytte barna, ellers alt hadde falt bort.

Begge informantene nevner også tap av nettverk som et viktig fokusområde, og hvor viktig det var å få bygget det opp igjen så fort som mulig. Nettverk er en stor del av resiliens, og slikt sett blir nettverk både et middel og et mål for disse asylsøkerødrene. Spesielt informant 2 fokuserte på nettverk. Hvor viktig det hadde vært for henne å møte mennesker som delte hennes morsmål for å få kontakt med andre; enten som en glede i seg selv, eller for å kunne få informasjon knyttet til vær og kultur her i Norge. Dette er et fokusområde både på asylmottaket, men også etter at de har fått opphold. Behovet for nettverk er så sterk at når hun får kontakt med en engelsktalende innvandrersom nabo blir det delvis tegnspråk, delvis engelsk, delvis norsk når de skal kommunisere, men kommunisere skal de. Her er altså en kvinne som bruker kreativitet og aksept for at språket ikke vil være perfekt for å få seg venner, noe som er tydelig viktig for hennes psyke. Før hun møtte den engelsktalende venninnen, beskriver hun livet som tungt og tøft, i motsetning til i dag. Dette viser jo hvor viktig venner er også for voksne. Det er også sentralt at hennes resiliens, altså hennes verktøy for å klare seg i en risikofylt hverdag, er avhengig av muligheten til å kommunisere med andre, og at hun følte det hemmende å være omgitt av mange forskjellige språk. Når det er sagt viser hun jo med fortellingen om sin engelsktalende venninne at selv om det å kommunisere var en vanskelig oppgave, er den ikke umulig. Der informant 2 var veldig aktiv med å knytte nettverk for å bli integrert i samfunnet, løste informant 1 oppgaven på en litt annen måte. Hun forteller at hun, etter at hun fikk opphold, tok med seg den yngste sønnen sin og gikk i parken for å observere etniske norske og høre det norske språket. For å skape en sammenheng i hverdagen brukte hun både intellektet sitt i tillegg til at hun lente seg mye på sine verdier fra hjemlandet. Informant 1 kommer fra en velstående bakgrunn, og da hun ble spurt om hvordan hun taklet det å plutselig bli fattig, fortalte hun at for henne var ikke penger

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

det som gjorde en rik, men kjærlighet. Hun fortalte en historie om hvordan hun hadde observert en fattig familie da hun var nygift i hjemlandet sitt, og hvordan denne familien hadde preget henne sterkt i hva hun så på som viktig og uviktig her i livet. Her ser vi altså at informant 1 sin bakgrunn har gjort mye for å hjelpe henne da hennes sosi-økonomiske situasjon ble endret da hun ble asylsøker. Ikke bare hadde hun tydelige verdier hun forholdt seg til og som hun videreformidlet til sine barn for å hjelpe dem. Trolig hjalp denne historien henne til å sette ting i sammenheng og bidro til å bevisstgjøre henne på hva hun faktisk kunne håndtere av utfordringer hun møtte.

Slikt ser vi at de to mødrene løser oppgaven på ulike måter, men begge finner en måte å gjøre det på. Dette er altså ikke svake kvinner, men svært ressurssterke. Teorien sier at de ikke ville klart seg så bra i etterkant om de ikke hadde vært det. Med resiliens teorien som utgangspunkt vil en kunne hevde at disse kvinnene bare ble sterkere etter å ha vært gjennom en slik opplevelse. «Man blir herdet stål,» som informant 1 sa.

4.2. Ønske om anerkjennelse

Når disse kvinnene har vært gjennom så mange vanskeligheter, og viser hvor sterke de er til å takle hverdagen, så er det verdt å stille seg spørsmål ved hvorfor de da blir møtt slikt som de blir.

Intervjuer: Hvilke forventninger hadde de som jobbet for staten og kommunen til deg som mor?

Informant 1: Det var ingen store forventningen. Denne tiden, det var ikke noe, var bare der. [...] Det var ikke noe krav til meg. Nei, det var ingen krav til oss.

Intervjuer: Og hva gjorde det med deg når du ikke ble stilt krav til?

Informant 1: Denne tiden, jeg må være ærlig, denne tiden jeg tenkte ikke på det, for jeg, alenemor, tre barna, og alle de menneskene rundt meg det var så betent i forhold til situasjonen min. [...] Men senere, når jeg hadde fått denne prosessen under asyl, eller asylmottak på avstand jeg kan tenkte, og jeg tenkte mange ganger vi var mennesker, vi hadde masse krefter, masse ressurser, hvorfor det ikke blir stilt krav til oss i forhold til lære språk, og det var ikke noe kurs heller, jeg må fortelle deg. 12 måneder i asylmottak, det var ikke noe språkkurs, og hvorfor det ikke var språkkurs, hvorfor var ikke noe krav om å lære samfunnet.

Til tross for at disse kvinnene er ressurssterke, blir de ikke stilt krav til. Det er også verdt å bemerke seg at begge informantene var utdannede. Begge snakket indirekte om anerkjennelse og hvordan de følte mangelen på denne. Dette er imidlertid ikke tanker de reflekterer over når de er på asylmottaket, men heller elementer som de i etterkant trekker frem som problematiske. Det er forholdsvis forståelig at disse mødrene ikke ordla seg eksplisitt i forhold til anerkjennelse på asylmottaket, med bakgrunn i elementer diskutert i forrige punkt. Hodene deres er et helt annet sted, men det i seg selv betyr ikke at

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

anerkjennelse ikke skal være der i vårt møte med asylsøker mødre. Informant 2 trekker frem hvor stort problem det er at mange innvandrerkvinner bare passivt tar imot når lærere eller helsesøster snakker negativt om barna deres, og at det ikke er noen som forvarer barna. Hun trekker dette frem som en kontrast til seg selv som tilhørende mindretallet når det gjelder denne holdningen. Hun forteller en historie fra etter at hun har fått opphold for å belyse poenget sitt.

Nei jeg har heldigvis, naboen min, ikke denne nabo, jeg bor i et rekkehus, den gamle nabo som vi hadde tidligere, jeg hadde en liten episode med henne, de flyttet inn, og barna våre de ha kranla og hun begynte å kjeftte på sønnen min. Det likte jeg ikke, at hun begynte å snakke stygt med sønnen min, og det likte jeg ikke. Og det som jeg har gjort, jeg har banket på døra, ta med meg kake og gitt til henne. Sa du er velkommen her og kan jeg få et ord med deg. Og så hun var ja, så ja, og kan jeg komme inn jeg har to ord med deg, du kan komme til meg eller jeg kommer inn. Ja vær så god. Jeg kom opp, du har kjeftet på sønnen min og det likte jeg ikke. Jeg skulle gjerne at du skulle ha banket på døra og si hva sønnen min har gjort, vi kan ordne det som voksne mennesker, hvis bare gjøre det foran alle naboene, det går ikke. Og siden du er ny her jeg håper at du bli venn med meg og barna våre de skal vokse sammen, og skal være gode venner det som jeg har lært i mitt land, [hjemlandet]. Og jeg håper, vi håper vi kan være gode venner fremover. Og hun fikk sjokk da jeg snakket norsk, for hun trodde ikke jeg snakket norsk, ikke sant. Så fikk aha opplevelse. Så, og fra den dagen vi ble gode venner,

Det er to interessante momenter i denne fortellingen. For det første er dette et utrolig godt eksempel på de prosessene Honnet beskriver i sin anerkjennende teori. En mor opplever at hun blir undervurdert som hovedoppgavestyrer. Hun blir altså ikke anerkjent, men derimot krenket når naboen velger å kjeftte direkte på sønnen istedenfor å komme til henne personlig. Nettopp ved at denne krenkelsen finner sted, velger informanten å ta opp kampen for anerkjennelsen hennes ved å ta kontakt med naboen. Ved faktisk å gjøre dette oppnår hun anerkjennelsen, og de to familiene blir gode venner som resultat. Dette viser hvor viktig det er å legge til rette og oppmuntre innvandrerkvinner til å si ifra når de føler at noen trækker dem på tærne. Hadde informanten ikke sagt ifra, ville aldri de to naboene utviklet det gode forholdet de har seg imellom. Det er også et poeng at naboen tydeligvis hadde en fordom mot at informanten ikke kunne norsk. Ved å ta opp kampen om anerkjennelsen, viste informanten at verden er mer flertydig, og dermed hjalp hun naboen til et utvidet normalitetsbegrep. Det at normalitetsbegrepet ble utvidet, det at informantens nabo kunne akseptere henne for den hun var, var en forutsetning for at det kunne skapes anerkjennelse mellom de to. Uten utvidet normalitetsbegrep ville det mest sannsynlig ikke blitt noe anerkjennelse.

Det andre punktet er knyttet til medlemmer av majoritetskulturen, som kommuniserer med medlemmer av minoritetskulturen. Vi vet at lærer og barnehagelærer kommuniserer annerledes med barn som har norsk som andrespråk. Disse blir snakket til, mens barn som har norsk som sitt førstespråk blir snakket med (Palludan, 2010). Informanten sier ikke noe om

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

hvorfor naboen velger å takle situasjonen med sønnen slik hun gjør. Som en etnisk norsk person selv velger jeg å stille spørsmål ved om hun hadde reagert på samme måte om informanten og hennes familie hadde vært etnisk norske. Spesielt fordi hun tydeligvis var overrasket over at informanten min kunne godt norsk. Selv om vi aldri vil få svar på det spørsmålet, mener jeg det er viktig at vi stiller det fordi det sier noe om hvor mye makt mennesker i majoriteten har, enten det er bevisst eller ikke. Om denne naboen reagerte slik hun gjorde fordi informanten og hennes familie var innvandrere, så tror jeg dette henger sammen med fordommer og en forventning om maktoverlegenhet ved å være en del av majoritetskulturen. Dette synspunktet er inspirert av Foucault. Han legger frem et perspektiv om at makt og kunnskap er uløselig knyttet sammen, det vil si den som har kunnskap om noe, som for eksempel majoritetskulturen, har også makt over de som ikke har denne kunnskapen, for eksempel innvandrere (Nilsson, 2008/2009). Det som da skjer i historien om naboen er at hun ved å forvente at informanten ikke kan norsk, altså ikke har kunnskaper om det norske språk som hun selv besitter med, går inn og demonstrerer den makten hun tror hun da har. Denne blir stilt på prøve når det viser seg at min informant har mer kunnskap og dermed mer makt, enn først antatt. Videre viser historien hvordan dette ikke er statiske tilstander, men prosesser. Hvis naboen reagerte på grunn av fordommer, så hadde hun en tanke om hva som var «normalt» knyttet til innvandrere, nettopp at de ikke kan norsk. Ved å møte min informant møtte hun en annen form for «normalitet», at noen innvandrere kan godt norsk, og dermed utvides hennes normalitetsbegrep. Utvikling av vennskap viser hvordan naboen og informanten sitt maktforhold endret seg. Altså, ved å utvide begrepet «normalitet» vil dynamikken i maktforholdet endre seg. I følge Foucault vil denne prosessen endre seg hele tiden videre. Dette derimot forutsetter at naboen aksepterer den nye kunnskapen om hva som var «normalt» som ble tilbudt henne.

Som sagt er det ikke mulig å vite om det var disse mekanismene som var i spill, men om det stemmer vil det også forklare hvorfor innvandrerkvinner ofte bare tar imot passivt når i kontakt med lærere og helsesøstre. Dette er personer med mye kunnskap og dermed mye makt i forhold til hva som blir definert som «normalt». Hvilken makt vi faktisk har bare i forhold til å være en del av majoriteten, representerer en ny holdningsutfordring som vi som jobber med innvandrere bør ha kjennskap til. Når det gjelder Informant 1 sitt møte med at tanker og informasjon rundt barneoppdragelse er annerledes i Norge enn hjemlandet sier hun dette:

Intervjuer: Så kommer du hit og finner ut at mye av informasjonen [om barneoppdragelse] er...

Informant 1: feil.

Intervjuer: Er feil. Hva gjorde det med deg?

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

Informant 1: Man får skyldfølelse. Man får skyldfølelse, man herregud hvorfor jeg gav juling? Hvorfor jeg var så streng? For eldstsønnen min var i [hjemlandet] for 16 år. Og jeg tenker bare herregud hvorfor var jeg så streng? Han måtte alltid ha de beste karakterene, hvorfor jeg presse ham? Det er mye såne ting sånn at, ja, man får skyldfølelse.

Hun sier senere at hun i dag har måttet gå videre, fordi det er lite vits å dvele ved fortiden, men hun har også hatt en god tid etter at hun hadde denne kulturkollisjonen. Jeg vil hevde at de fleste foreldre ønsker å gjøre det beste for barna sine. Jeg vil også påstå at kulturkollisjonen Informant 1 møtte, var drevet frem av diskursmakt. Riktignok hadde hun aldri vært glad i fysisk avstraffelse, men hun hadde gjort det fordi kulturen hun var mor i krevde det av henne for at hun skulle bli regnet som en god mor. Så kom hun til Norge, og møtte en helt ny definisjon på god mor, som sier det ikke er riktig med fysisk avstraffelse. Derfor blir det viktig at vi som har mulighet til å komme med disse definisjonene er bevisst hva det kan føre til hos dem som møter disse definisjonene for første gang. Reaksjonen til informant 1 er trolig ikke så enestående når vi tenker på at majoriteten av foreldre bare vil barna sine vel.

4.3. Hvorfor bør barnehagepersonell kjenne til dette?

Som barnehagepersonell har vi makt, spesielt knyttet til asylsøker mødre og innvandrerkvinner som nylig er kommet til landet. Jeg har valgt å ikke gå inn på foreldresamarbeid. Det jeg vil påpeke er at selv om barnehagepersonellet i sitt samarbeid med asylsøker mødre ikke nødvendigvis har noe direkte makt over situasjonen på asylmottaket, så viser den økologiske teorien til Bronfenbrenner at det som skjer innenfor et mikromiljø vil påvirke de andre mikromiljøene. Den økologiske teorien har to hovedpunkter; det ene er at mennesker utvikler seg når de opplever gjensidig samhandling og det er tre elementer som påvirker denne utviklingen. Disse tre elementene er det utviklende mennesket, miljøet han eller hun samhandler med og resultatet av tidligere samhandlinger (Bronfenbrenner, 1994).

Når det gjelder det første punktet er det viktig for barnehagepersonell å være bevisst at barnehage og skole er et av de få miljøene asylsøker mødre samhandler med som et likestilt medlem i denne samhandlingen. UDI (utenriksdirektoratet) er et mikromiljø, det vil si en til en-interaksjon, som innehar all makt i møte med asylsøker mødre. Det er de som bestemmer om asylsøkere får bli eller ikke, og selv om asylsøkere har mulighet til å anke, så har de ingen mulighet til å endre på lovbestemmelsen. Det andre store mikromiljøet alle asylsøker mødre har i Norge er asylmottaket. Her er det stor variasjon i forhold til hvordan asylmottakene er organisert. Selv innen denne variasjonen ligger den reelle makten hos de som styrer asylmottakene. Begge informantene fortalte om en hverdag i avmakt hvor de var utrygge i

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

forhold til egen sikkerhet. De prøvde å fylle hverdagene med aktiviteter for barna sine, men hvor de følte de fikk lite hjelp fra asylmottaket. Språket hindret dem fra «å spørre om et glass vann til barna mine» (Informant 1). Denne holdningen gjenspeiler den generelle forskningen på gruppen asylsøkere og hvordan de opplever hverdagen sin på asylmottaket. Mangel på majoritetsspråk, mangel på kulturforståelse, begrensninger fra UDI er trolig medvirkende årsak til at mange asylsøkere føler seg infantilisert og umyndiggjort til tider. De får ikke lenger til ting de tidligere har mestret (Valenta og Berg (red), 2012). I historiene til asylsøker mødre hører jeg også en form for dobbeltavmakt når de snakker om denne prosessen. Ikke bare er det avmakt i forhold til seg selv, men de har små barn de skal passe på i tillegg. Denne rollen blir ekstra utfordrende når de er i en situasjon med mye avmakt. Barnehagepersonell kan ha en betydelig rolle i å lette denne situasjon og dermed bedre hverdagen for mor og barn. Barnehagepersonell er pliktige til å se på asylsøker mødre som samarbeidspartnere på en måte som UDI og asylmottakene ikke er forpliktet til (Barnehageloven§1, 2013; udiregelverk.no, 12.4.14). Dette åpner for at asylsøker mødre har mulighet til å utvikle seg mer i møte med barnehagen enn i de to andre instansene, fordi møtene med barnehagen er bygget på gjensidig samhandling.

Punkt nummer to i denne teorien viser hvor stor makt barnehagepersonell har til å gjøre samarbeidet med asylsøker mødre til en positiv proksimal prosess. Bronfenbrenners teori kan belyse hvordan barnehagepersonell og asylsøker mødre her påvirker prosessen, som gjør den til en proksimal prosess. I tillegg viser den hvordan tidligere positiv erfaring kan føre til andre positive erfaringer. Den første positive erfaringen vil forsterke den neste, som forsterker den neste og så videre. Dette er ikke bare viktig i forhold til samarbeid i barnehagen, men den positive effekten som gjøres på ett mikromiljø vil også overføres til andre mikromiljø. Et eksempel Bronfenbrenner bruker i en av sine artikler (1994) er hvordan barn av voksten med høy utdanning får mer ut av leksehjelp fra sine foreldre enn barn med foreldre med lav utdanning. Her ser vi altså en korrelasjon med å ha et positivt resultat fra en verden, ens egen utdanning, fører til et bedre resultat i en annen, egne barns utdanning. I barnehagehverdagen kan et lignende eksempel være; å få kunnskap om norsk språk og kultur, å få et positivt forhold til mennesker som jobber i offentligheten slik at en møter andre offentlige personer mer vennligstemt, eller å få bekreftet morsrollen slik at man blir tryggere som mor.

Et tredje element ligger i mesosystemet og esosystemet, i dette tilfelle når barnehagen og asylmottaket samhandler. Fordi barnehagen skal kommunisere med asylsøker mødre som likestilte, er det større mulighet for å få informasjon som asylmottaket kanskje ikke har like mye informasjon om. Et eksempel her vil være informasjon knyttet til volden på

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

asylmottakene. Om barnehagepersonell vet at det ofte er mye vold på asylmottakene, kan de være mer påpasselig i forhold til dette temaet når de møter asylsøker mødre som bor på asylmottak. Ved å åpne opp for at dette er et tema som kan snakkes om, kan det hende at asylsøker mødre våger å nevne det om det er mye vold på asylmottaket. Om dette skjer kan barnehagen ta kontakt med asylmottaket og forklare at dette ikke er et godt miljø for barn å være i, eller de kan være en stemme i offentligheten når asylmottak blir diskutert. Jeg tror ikke at barnehagepersonell alene kan endre hele systemet, men ved å være bevisst på det som skjer kan det hende de kan gjøre litt. Barnehagepersonell har makt, og når asylsøker mødre er en del av foreldregruppen blir asylmottaket et miljø som barnehagen kan samhandle med. For enkeltindivider kan litt bety ganske mye.

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

5. Avslutning:

Norge har hatt stengte grenser siden 1975 (Bø, B. P., 2004). Dette var ikke første gang Norge hadde reguleringer i forhold til hvem som hadde adgang til riket. Jødeparagrafen er et eksempel fra den originale grunnloven fra 1814 (wergelandogstortinget.no, 13.4.14), Men det er den siste gangen Norge nektet alle uten norsk statsborgerskap tilgang med mindre de tilhørte unntakene. Unntakene som gjelder i dag er regulert av *Utlendingsloven* (2008). Et resultat av utlendingsloven er at hovedvekten av de som kommer utenfor Schengensamarbeidet er asylsøkere, fordi det ikke er så mange andre muligheter når vi snakker om lengre opphold. Derfor vil mange av foreldrene vi i barnehagen møter med innvandrerbakgrunn fra et land utenfor Schengen, enten være asylsøker eller ha asylsøkerbakgrunn.

Mange av de elementene jeg har drøftet i denne oppgaven vil være relevante i forhold til mødre som har fått opphold som asylsøker mødre. Opplevelser fra tiden på asylmottak er ikke noe som forsvinner med en gang de har fått opphold. Selv om informantene mine har vært her mer enn 15 år begge to, var historiene deres fra den tiden fremdeles krevende å gå gjennom og noe som tydeligvis har satt dype spor.

Et annet poeng er min egen erkjennelse av stakkarsliggjøring av asylsøkere.. Jeg er nå snart ferdig med en tre års utdanning med spesiell fokus på flerkulturalitet og mangfold. Selv om asylsøkere ikke har vært en del av hovedfokuset, så har dette likevel vært et tilbakevendende tema. Det elementet vi har fokusert mest på i utdanningen, er hvor viktig det er å være bevisst på kulturelle forskjeller. Om foreldre glemmer å ta med dress eller matpakke, så kan dette skyldes uvitenhet om kulturelle forskjeller. Dette er et viktig poeng, men det jeg har sett nå i møte med mine informanter er hvor utrolig ressurssterke de faktisk er. Det finnes mange forskjellige grunner til at asylsøker mødre reagerer som de gjør. Kanskje de har glemt dressen fordi de ikke vet hvor viktig dressen er i vårt kalde miljø. Kanskje de har glemt dressen fordi de er fokusert på volden i asylmottaket og det å komme seg gjennom hverdagen. Kanskje de har glemt dressen fordi de ikke er vant til å bli stilt krav til, og dermed ikke vet hvordan de skal oppføre seg når dette skjer.

I 2012 kom SAIH ut med en videokampanje som het «Radi-Aid». Kampanjen var en parodi på Band-Aid og USA for Africa, om hvordan kjendiser samler seg for å skaffe støtte til prosjekter i afrikanske land. Målet med kampanjen var ikke å se ned på mennesker som

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

prøver å hjelpe andre, men heller å latterliggjøre ovenfra og ned holdninger som slike kampanjer ofte kan føre til. Å kun fokusere på hvor ille forholdene kan være i et land kan lett føre til en holdning om at det bare er dårlige levevilkår i dette landet (africafor norway.no, 13.4.14). Slike holdninger kan lett oppstå i Norge også, når de eneste representantene vi får fra utenfor Schengen og vesten generelt, er asylsøkere. Vi kan glemme at krig og katastrofer treffer både høyt og lavt utdannede. Vi kan glemme at det kreves store ressurser fra mennesker, spesielt om de har små barn med seg, å klare å komme seg til Norge for å få asyl.

Disse kvinnene er i utgangspunktet ikke svake, men på asylmottakene møter de en verden fylt av fysisk og verbal vold. Her lever de i en verden av avmakt, på samme tid som de skal passe på små barn som er helt avhengig av dem. Barnehagepersonell har kanskje liten mulighet til å endre måten asylmottakene organiserer seg og møter disse kvinnene, selv om vi kan prøve å påvirke, men vi kan og skal være bevisste hvordan vi i barnehagen møter dem.

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

Litteraturliste:

- Africafor Norway.no <http://www.africafor Norway.no/why> (13.04.2014, Kl: 13:53)
- Antonovsky, A. (2000) *Helbredets mysterium* (org. Utg. 1987) København:Hans Reitzels Forlag
- Barnehageloven* (LOV-2005-06-17-64). (2013) Lastet ned fra <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Borge, A. I. H. (2012) *Resiliens – Risiko og sunn utvikling* (1. utg. 2003) Oslo:Gyldendal Akademisk
- Bronfenbrenner, U. (1994) «Ecological models of human development.» In *International Encyclopedia of education, Vol. , 2nd ed.* Oxford:Elsevier lokalisert på www.psy.cmu.edu/~sieglers/35bronfenbrenner94.pdf
- Bø, B. P. (2008) *Søkelys på den norske innvandringspolitikken – etiske og rettslige dilemmaer* Kristiansand:Høyskoleforlaget AS
- Dalen, M. (2011) *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming* (2. utg.) Oslo:Universitetsforlaget AS
- Dalland, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.) Oslo:Gyldendal Akademisk
- Evang, A. (1991) *Verdier som kompass – om personlighet, samfunn og framtid* Oslo:J.W.Cappelens forlag A.S.
- Gunnestad (2003) «Resilience – a new approach to children at risk in the southern african situation» in *Children's rights in early childhood education in Africa and Norway – Report from the 5th network conference, Trondheim, Norway 5th-9th of May, 2003*, Gunnestad (editor) Trondheim:Queen Mauds college of early childhood education
- Nilsson, R. (2009) *Michel Foucault – en introduksjon* (org. Utg. 2008) København:Hans Reitzels Forlag
- Palludan, C. (2010) *Børnehaven gjør en forskel* (5. opplag. 1. utg. 2005)
- Postholm, M. B. (2010) *Kvalitativ metode – en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg. 1. utg. 2005) Oslo:Univeristetsforlaget AS
- regjeringen.no <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/2009-2010/Meld-St-9-2009—2010/15/1/3.html?id=597927> (05.04.2014, kl: 16:50)
- regjering.no2 <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/jd/taler-og-artikler/2008/voldtekt--det-store-morketallet.html?id=498331> (09.04.2014, kl:19:20)
- regjering.no3 <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2004/nou-2004->

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

23/10/3.html?id=388039 (22.04.14, kl:10:25)

Råkil, M. (red) (2002) *Menns vold mot kvinner – Behandlingserfaringer og kunnskapsstatus* Oslo:Universitetsforlaget AS

Skoglund, R. I. og Åmot, I. (red.) (2012) *Anerkjennelsens kompleksitet - i barnehage og skole*, Oslo:Universitetsforlaget A. S.

St. Olavs Hospital universitetssykehus i Trondheim, divisjon Psykisk helsevern, avdeling Brøset (2008) *Rapport: Vold, trusler og ustabil atferd i norsk asylmottak Trondheim:St. Olavs Hospital*

Stern, D.N., Brusweiler-Stern, N og Freeland, A. (2000) *En mor blir til* Bergen:Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS

udiregelverk.no http://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-rundskriv/rs-2008-032/#_Toc206908163 (12.04.2014, kl: 19:24)

Utlendingsloven (LOV-2008-05-15-35) (2008) Lastet ned fra <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-05-15-35>

Valenta, M. og Berg, B. (red.) (2012) *Asylsøker – i velferdsstatens venterom* Oslo:Universitetsforlaget AS

Wergelandogstortinget.no <http://www.wergelandogstortinget.no/jodeparagrafen.html> (13.04.2014, kl: 12:19)

«Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

Vedlegg:

Vedlegg 1: Intervjuguiden.

Intervjuguide til undersøkelse av morsrollen blant asylsøkerkvinner.

Åpningsspørsmål:

«Hvilket land kommer du fra?»

«Hvor mange barn har du?»

«Hvor gamle var barna dine da du kom til Norge?»

«Hvor lenge har dere vært i Norge?»

«Hvor lang tid tok asylprosessen?»

Å være mor

«Fortell om da du følte «nå er jeg mor» for første gang»

«Det er vanlig at kommende mødre har tanker og drømmer for barna sine. Hadde du det?»

Om ja: «Kan du fortelle litt om dem?»

Under asylsøkerprosessen:

«Som mor, hva var du mest opptatt av under asylsøkerprosessen?»

«Kan du fortelle litt om noen utfordringer du møtte som asylsøker og mor?»

«Kan du tenke deg noe du er mer opptatt av nå, som mor, enn før asylsøkerprosessen?»

«Kan du tenke deg noe du er mindre opptatt av nå, som mor, enn før asylsøkerprosessen?»

Å ha vært asylsøker:

«Kan du tenke deg noe som skiller en som har gått gjennom asylsøkerprosessen fra andre innvandrermødre? Positivt og negativt»

Avslutning:

«Er det noe mer du har lyst til å si som vi ikke har vært innom i intervjuet?»

«Lyst til å lytte til båndet?»

«Noe dere vil slette?»

«Noe jeg burde spørre andre mødre om?»

«Noen ubehagelige spørsmål jeg ikke burde stille?»

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

Vedlegg 2: Tilrådning fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Svein Hammer
Dronning Mauds Minne Høgskole
Thonning Owesensgt. 18
7044 TRONDHEIM

Lørdag Hårlages gate 2
N-7067 Bergen
Hovengen
Tlf: +47 55 55 21 17
Faks: +47 55 55 55 50
nsd@ed.uio.no
www.nsd.uio.no
Umr nr. 055 521 284

Vår dato: 19.11.2013

Vår ref: 152/2013/18

Dato dato:

Ders ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 11.11.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>36268</i>	<i>Innvandrerkvinner med asylsøkerbakgrunn sett syn på morerollen</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Dronning Mauds Minne Høgskole, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Svein Hammer</i>
<i>Student</i>	<i>Marie Marcelle Jansen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilrådning forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i melleskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan søttes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ut melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uio.no/personvern/meldteplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet forusatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.08.2014, sette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdís Nantvedt Kraheim

Lene Christine M. Brandt

Kontaktperson: Lene Christine M. Brandt tlf: 55 58 89 26

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Marie Marcelle Jansen mtajansen@botmail.no

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent med NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingsleder / Datautøver

Oslo: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1047 Blindern, 0316 Oslo. Tlf: +47 22 95 02 11, ted@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7801 Trondheim. Tlf: +47 73 53 19 00, nsd@ntnu.no
TRONDHØJ: NSD, SVEI, Universitetet i Tromsø, 9007 Tromsø. Tlf: +47 77 64 45 76, nsd@hio.no

« Hvilke elementer i asylsøkerprosessen trekker asylmødre frem som de viktigste og hvorfor bør barnehagepersonell ha kjennskap til disse?»

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr. 36268

Utvalget består av innvandrermødre med asylsøkerbakgrunn. Utvalget rekrutteres via studentens eget nettverk. Ved rekruttering via eget nettverk er det spesielt viktig at forespørsel rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltagelse ivaretas.

Ifølge prosjektmeldingen skal det innhentes muntlig og skriftlig samtykke basert på muntlig og skriftlig informasjon om prosjektet og behandling av personopplysningen. Personvernombudet finner informasjonsskrivet tilfredsstillende utformer i henhold til personopplysningslovens vilkår.

Data samles inn gjennom personlig intervju som behandles elektronisk. Det vil i prosjektet bli registrert sensitive personopplysninger om rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning jf. personopplysningsloven § 2 nr. 8 a). Personvernombudet har tatt høyde for at opplysningene kan være indirekte personidentifiserende.

Innsamlende opplysninger registreres på privat pc. Personvernombudet legger til grunn at veileder og student setter seg inn i og etterfølger Dr.anning Mauds Mjone Høgskule sine interne rutiner for datasikkerhet, spesielt med tanke på bruk av privat pc og minnepenn til oppbevaring av personidentifiserende data.

Prosjektet skal avsluttes 01.08.2014 og innsamlende opplysninger skal da anonymiseres og lydopptak slettes. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navnekoblingsnøkkel slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. opprinnelsesland, alder, kjønn) fjernes eller grovkategoriseres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet.